

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Cap. II. De quibusdam conditionibus requisitis in sponsalibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

se graviter obligat. Dico Secundò, eundem obligari ad futurum matrimonium. Ratio est, quia hæc sunt vera sponsalia, cum in his clarè intercedat mutua promissio. Ita Sanch. lib. 1. *matrim.* d. 9. n. 2. & aliquid simile esse in Voto, nos contra Valentiam diximus, cum de Voto lib. 3. in Dec. cap. 12. §. 1. num. 4.

Promissio præsciendens ab animo se obligandi, &c.

11. Quoad tertium, de eo, qui promittit præsciendens ab obligatione, est diligenter distinguendum. Si enim is novit, quid si promittit Nupcias, vel promittit juxta morem communem, quo solent sponsalia promitti, sicuti non peccat, sic obligatur stare promissis, veraque contrahit sponsalia. Ratio est, quia sic se implicite obligavit, dum enim sic promittit, nec contrarium expressit, implicite voluit totum illud quod in tali promissione involvitur, involvitur autem obligatio contrahendi matrimonium.

12. Verum, si ex vna parte præcise se habuit, & ex alia non novit, eam promissionem afferre dictam obligationem, nec voluit facere, quod alii solent cum nec implicite, se obligaverit, vera sponsalia non contraxit, & consequenter ad illa servanda non obligatur. Ita ibidem infirmat Sanch. & nos latius explicuimus dicto §. 1. præsertim d. 1. 5. Supponimus autem hîc, bona fide hunc processisse nam, si mala fide, ut alterum deciperet sic se gessit, recurrit doctrina de fictè promittente paulo superius allata.

CAPUT II.

De quibusdam conditionibus requisitis in Sponsalibus.

Præter ea, quæ hæcenus dicta sunt, debent sponsalia esse. Primo voluntaria. Secundo, Non extorta metu. Tertio, Signo certo expressa. Quarta, non necessario aliis, sed solum Sponsis, manifesta. Quinto, Absoluta, non conditionata.

§. I. Sponsalia voluntaria esse debent.

Vbi

DE ERRORE, DECEPTIONE, IGNORANTIA forè intercurrentibus in illis.

1. Quoad ad Sponsalia requiratur libertas, & plena deliberatio, nec sufficiat semiplena, pñus est, tanquam res clara, supponendum, quam probandum. Cum enim sponsalia obligent ad mortale, eam petere debent advertentiam, quæ ad mortale requiritur, quæ non est, nisi plena, & perfecta. Sed, quæ tandem est hæc?

Respondet, esse eam, quæ intellectus sine vilo errore aut ignorantia apprehendit rem, & sufficienter advertit, sitne bona, vel mala, seu advertit, quænam in sua natura illa sit. Sanch. l. 1. *matrim.* d. 8. n. 2. & 3. Pont. l. 4. *matrim.* c. 1.

2. Hinc neque ab eo, qui vñ rationis caret, etiam si sit septennius major, neque à furioso, neque ebrio, immo, neque ab iracundo, vel valde cupiente, quando ira, & cupiditas, ita privat hominem vñ rationis, ut impediat advertentiam requisitam ad mortale (quod certè rarissimum est) valida sponsalia, sicuti, nec validum Matrimonium, initeritur. Sanch. Hurtad. Pontius Beccanus, alii- que apud Leand. d. 1. de *matrim.* q. 19.

3. Quoniam verò ignorantia, deceptio, error, minuunt voluntarium, quin aliquando tollunt, ideo pro te nostra de illis aliqua hic sunt adnotanda.

4. Primo. Si error sit ejusmodi, ut sufficeret ad reddendum irritum Matrimonium, qualis est error personæ & conditionis servilis, sine dubio reddit irrita, etiam sponsalia, si vero error sit circa alias qualitates Sponsi, vel Sponsæ, quæ sint tales, quæ sufficerent ad rescin-

denda sponsalia, quando post illa supervenirent (de qua re *infra* c. 5. §. 7. & 8.) saltem dat lus ad rescindenda sponsalia facta per dictum errorem, quo illæ qualitates tunc non advertebantur, rescindenda, inquam, modo mox dicendo n. 8.

5. Secundo. Si altera pars v.g. Sponsus dolo, & fraude Sponsam decept in prædictis qualitatibus, & hic dolus dedit causam contractui, scilicet hoc dolo inducitur sponsa consensit, nulla sunt sponsalia ex Averfa loco mox citando, sed contrarium tenet cum Lessio, & aliis Commich. d. 23. de *sponsal. dissol. dub. 9. n. 73* An autem remaneat diciens ex parte, sua saltem in vim promissionis obligatus ad standum sponsalibus, si decepta id requirit, idem dic, quod de incutiente merum ad eadem sponsalia extorquenda, *infra* §. 2. n. 13. dicemus. Quod si circa easdem qualitates, nec Sponsus, nec Sponsa decept, sed iis nescientibus, decept alius, non sunt irrita sponsalia; ex hac tamen causa possunt justè rescindi modo mox dicendo n. 8. ita Averfa de *matrim.* q. 8. sect. 4.

6. Tertio. Si ex ignorantia, vel imprudentia seipsum Sponsus decept in prædictis qualitatibus, pari modo valida erunt sponsalia sed pari modo ex hac etiam causa rescindi possunt. Idem ibidem.

7. Quarto, quando error, vel dolus in iisdem qualitatibus intercessit, sed non inde inductus est Sponsus, vel Sponsa ad contrahendum (qui error apud Theologos, & Iuristas dicitur comitans) valida sunt sponsalia; quia non sunt contracta ex vi illius erroris, vel doli.

8. Quid si dubitat, An verè contraxerit ob qualitates circa quas fuit error, vel dolus?

Respondeo, si ex qualitates erant tam graves, ut sufficerent ad sponsalia dissolvenda, de quibus quidem qualitatibus hic loquimur, non debet se tenere obligatum ad sponsalia, quia nisi ipsi clarè constet, se verè, etiam cum illa cognitione, sponsalia inire voluisse, potest, se tenere tanquam inductum ad illa ex eo errore vel dolo.

9. Quæres. Si in aliquibus ex dictis casibus sponsalia valida sic contracta, possunt facile rescindi (id quod, ut Doctores notant, non solum ministerio Iudicis, verum etiam ab ipsa parte errante, vel decepta, fieri per meram suam voluntatem potest, quæ scilicet jure suo resistat à sponsalibus sic initis) si, inquam, tam facile rescindi possunt, quid interest, quoad proxim scire, an sponsalia sint valida, necne?

10. Respondeo, multum sanè interesse, nam si ipso jure sunt valida, quamvis statim rescindenda, parient impedimentum publicæ honestatis, id est, vna pars non potest contrahere Matrimonium cum consanguineis in primo gradu conjunctis cum alia parte, juxta Decretum Tridentini, quod impedimentum non parient si sint invalida. Idem dic de jure ad amplexus, & oscula donec rescindantur, quæ duo in simili innui etiam *supra* cap. 1. §. 2. num. 3.

§. II. Non extorta metu.

Metus potest esse Primò, vel injustè incussus ad extorquenda sponsalia, vel justè. Secundò, vol gravis, qui dicitur cadens in constantem virum, vel levis. Tertio potest incuti, vel ad extorquenda, ut dictum est, sponsalia, vel ad aliquid aliud, ut si inimicus mortem alicui minaretur, & is ex se, & liberè eligeret inire sponsalia cum inimici sorore, ut mortem sic effugeret. Quarto, vel incussus ab extrinseca causa libera, v.g. à Parente, à Iudice, ab inimico, vel ab extrinseca causa necessaria, v.g. ab infirmitate, tempestate, apprehensione infirmi, unde quis moveatur ad sponsandam, v.g. suam concubinam. Nota autem metum illum, qui causatur à prædicta causa extrinseca necessaria, verè esse & dici metum ab intrinseco, verè enim is, qui movet te ad Matrimonium promittendum, & tuus timor conceptus ex infirmitate, naufragio gehenna, intrinsecus est.

Hæc

Has metuum classes distinctè explicui l. 1. in Decal. cap. 2. § 5.

Metus gravis injustè incussus, quomodo sponsalia irritet?

2. Hic, sive à patre, sive ab aliis incussus ad extorquenda sponsalia, reddunt ipsa, non solum jure Ecclesiastico, ut colligo ex cap. *Ex litteris de dispens. impub.* sed etiam jure naturæ nulla: Ita sustinui loco cit. & rationem satis efficacem (ut mihi videtur) attuli, loquendo ibi de omni contractu afferente obligationem iustitiæ & loquendo de Matrimonio: at certè eadem est ratio, nunc de sponsalibus. Videatur locus lib. 1. in Decal. cap. 2. § 7. ne actum agere hic cogamur.

3. Quod autem saltem ex jure Ecclesiastico sint nulla prædicta meticulosa sponsalia, est communior opinio apud Sanch. lib. 4. matrim. d. 19. n. 3. idque etiam si essent juramento firmata, ut non sit opus relaxatione juramenti, ad ea non servanda, ut docet idem ibidem d. 21. num. 3. quem sequitur Diana, part. 3. tract. 4. resolut. 278. Averla quest. 4. sect. 6. Vers. *Afferendum*, alios citans.

Metus gravis justè incussus.

4. Hic incussus ad extorquenda sponsalia, ut si, v. g. Iudex tibi dicat, qui homicidium commisisti, *Nisi despondeas Bertam*, justè ad irremediam, vel ad mortem propter homicidium commissum condemnabo, non reddit sponsalia nulla; vide Averl. loc. cit. sect. 4. Vers. *Et hac*. Sicuti, nec per similem metum, nullum reddi Matrimonium, nos diximus, lib. 1. in Decal. cap. 2. § 7. num. 3. & dicemus infra tract. 4. de consensu, cap. 6. § 2. militat enim eadem ratio ibidem dicta; & quamvis Bonacina ibidem à me citatus doceat metu hoc iusto, invalidum reddi Matrimonium, ob perfectam libertatem, quam Matrimonium, quod est ex se indissolubile, requirit, tamen idem dicere nequaquam poterit de sponsalibus, quæ ex se indissolubilia non sunt, sed rescindi ex supervenientibus causis possunt.

Metus levis, sive justè, sive injustè incussus.

5. Hic non reddit irrita sponsalia: Ita aliqui apud Averl. loc. cit. V. *dicendum tamen*, & nos item loco citato, § 6. Idem sustinimus de Matrimonio, eadem autem est ratio de sponsalibus. Monui tamen ibid. saltem propter auctoritatem extrinsecam, esse probabile, quod sponsalia metu levi iusto extorta sint valida, sed irritanda; etiam propria auctoritate; cum enim (ut Sanch. l. 4. matrim. d. 19. n. 6.) altera pars in conscientia teneatur relaxare fidem hoc metu extortam, poterit ipsemet vim patiens pari modo in conscientia resumere fidem à se datam, idque etiam si sponsalia juramento firmata fuerint, modo tamen Absolutionem juramenti obtinuerit, ut idem notat. Idem ibid. d. 21. n. 4. in foro externo non dari actionem huic patienti metum levem, sive iustum, sive injustum, ibid. monui.

Metus injustus non incussus ad extorquenda sponsalia, sed ad aliud.

6. Hic non irritat sponsalia, neque ex solo hoc capite, nisi alia rationabilis superveniat causa, irritati possunt. Ita colligitur ex iis, quæ habet Sanch. l. 4. matrim. d. 12. n. 8. & ex iis, quæ nos loco cit. § 5. n. 12. diximus, docuimus Matrimonium hoc modo celebratum esse validum, quia non ex vi metus, sed ex propria voluntate in illa occasione metus, eligitur Matrimonium, quare sponsalia inita ex metu illo mortis ab inimico incusso ob alium finem, quem num. 1. tertio loco explicui, valida sunt.

Metus quicumque, sive gravis, sive levis incussus extrinsecus non irritat.

7. Hic pari modo non irritat sponsalia, & valida sunt, quæ num. 1. exempli causa attulimus contrahentibus naufragis, & c. valida sunt. Ratio est, quæ tunc à seipso ab alio impulsus, eligit, tanquam modum boni, illa sponsalia. Lege Sanch. lib. 4. matrim. d. 19. nos idem dicemus de Matrimonio infra c. 8. § 2.

Obligatio incuriendi metum.

8. Inquires. Cum certum sit illam partem, quæ metum injustum passâ est, posse licite resistere à sponsalibus, quid dicendum de ea parte v. g. de Sponsalibus, quæ metum injustè incussit, seu quo scilicet incussus à alio metus, ultra peccatum mortale, quia est peccata in re gravi, obligatur stare sponsalibus, & hanc sponsalia, quæ metu passâ est, velit Matrimonium trahere?

9. Respondeo. Certum est Primum, non obligari Nuptias contrahendas ex vi iustitæ sponsalium, jam dictum est, hæc sponsalia irrita esse.

10. Certum est Secundo, obligari ad refectum omnia damna, fortè inde consequuta Sponsæ multo magis, si adfuit violatio, de qua te distindit lib. 7. in Decal. c. 5. § 3. num. præsertim 43. locutus sum.

11. Superest ergo questio, An obligetur ad Nuptias saltem ex vi fidelitatis, seu ex vi promissionis.

12. Respondeo. Obligari, nisi aliquid superveniat, ab obligatione excuset, docet Averl. quest. 8. de matrimonio sect. 4. Vers. *Dum vero*, sicuti idem cap. 4. sect. 2. docuerat, in Matrimonio meticulose inito, cum quo tunc in iusto incussit, obligari ad iterum contrahendum valide Matrimonium, si altera pars Matrimonium tale cari expostulet.

13. Sed non obligari, colligitur ex Collapsione, & de spons. punct. 1. 2. n. 2. & ex Sanch. lib. 4. matrim. d. 19. quatenus hi probabilius reputant, incuriendi metum ad ipsum Matrimonium extorquendum, non obligari in foro conscientie, donec per Iudicem condemnentur ad illud ratificandum, etiam si altera pars metu passâ ratificatum velit. Nam ex hoc colligitur, quod probabilius iidem reputant in sponsalibus, quæ paritatem, in id majoritatem rationis. Ratio præter hujus doctrinæ est, quia in contractu oneroso, cum in sua natura ipse sit ex utraque parte obligativus, et tunc, ut servetur æqualitas, aut utraque pars obligata manere debet, aut neutra. Cum igitur certum sit, in casibus positus, partem quæ metu passâ est non remanere obligatam, nec remanebit alia. Monco tamen pro oculis semper habendum, quod diximus n. 10. & n. 11. loc. ibid. cit.

14. Quod diximus de incuriente metum, docet Sanch. l. 1. matrim. d. 11. n. 15. de decipiente, idemque docet fictè consentiente cum eadem monitione n. 10. Ad idem, neutrum obligari ad aliquid, si mortis fuit, & expolis deceptio, vel fictio: quia in injuriis datur compensatio, & deceptio deceptio eliditur. Lege Sanch. lib. 4. matrim. d. 10. præsertim n. 11. Layman, l. 5. tr. 10. p. 1. d. 1. & Bossium, de matr. c. 2. n. 62.

Animadversio pro metu iusto incusso à leg.

15. Denique adverte sponsalia inita ex metu iusto incusso per legem, ut si Iudex sic dicat, *Si non despondeas Bertam* (quam, quia violasti, debes ex lege, & ex obligatione uxorem ducere) te in irremediam, & adverte, ut quam, sponsalia hæc, & valida esse, & rescindi non possunt, quia ex nulla parte injuriam continent, ut ex dictis & c. primo lib. in Dec. l. c. colligitur.

§. III. Signo certo expressa.

1. Quæcumque verba, signa, scriptura, nutus, quibus Sponsus, & Sponsa determinatæ personæ significant promissionem recipiendam de futuris Nuptiis, sufficiunt ad constituenda sponsalia, siue ea signa ejusmodi sint ex propria significatione, siue ex consuetudine, siue ex propria voluntate spondentium, siue quocunque alio modo, dummodo, ut dixi, Sponsus, & Sponsa inter se significant, intelligentque promissionem; Cum enim sponsalia sint merus contractus civilis, satis sunt ea verba, vel signa, quæ internum consensum, seu obligandi intentionem sufficienter exprimant. Merito igitur Sanchez lib. 1. matr. d. 18. n. 3. ait, apud Indos illa verba *Ego te ducam*, respondente alio, *Fortè ego te ducam*, & illa verba apud Indos, *Sepe liam te*, quando morietis. Marito, inquam, ait; parere vera sponsalia; nam quamvis ex se hæc non sint determinata promissio, tamen ex usu illius regionis, animus spondendi Matrimonium explicatur.

2. Idem dic, si post tractatum de sponsalibus addant Sponsus, *Placet*, vel quid simile, nam tunc ex circumstantiis, satis prædictus animus exprimitur.

3. Pari modo, vel vult Sanchez, loc. c. n. 4. si Sponsus, v. g. dixit verba certo significantia promissionem, & Sponsa respondeat, *Consentio*, *Volo*, vel quid simile; quia verba sequentia intelliguntur ad sensum præcedentium, nisi clare contrarium explicetur.

4. Dixi autem num. 1. (determinatæ personæ.) Nam sponsalia non constituuntur, si personæ sint indeterminatæ, ut si quis ita dicat, *Accipio in Sponsam meam unam ex his tribus filiabus tuis*; quia sic, incerta est promissio, cum nesciatur, in quam ex filiis terminetur.

5. Ex dictis ergo, si constet affuisse intentionem spondendi, & Sponsus, ac Sponsa per illa signa, vel verba quamvis ex se non sufficienter explicativa, satis promissionem mutuam cognoverint, vera enascuntur sponsalia, veramque in foro conscientie obligationem inducunt.

6. In foro autem externo Iudex, cui intentio spondentium interna constare non potest, debet pronuciare juxta verba, vel signa externa. Quare, si ea mutua promissionem significant, vel ex se, vel ex circumstantiis, vel ex consuetudine loci, pronuciabit valida sponsalia: si non significant, pronuciabit invalida; Si verò dubia est significatio, puto, debere à Iudice ferri sententiam pro validitate sponsalium; quia in causa Matrimonii judicandum semper à Iudice est in ejus favorem, ut docet cum communi Sanchez, loco citato, qui tamen excipit, quando dubium oritur ex impedimento impotentie. At causa sponsalium causa Matrimonii est. Quid in foro conscientie, sit in dubio dati consensus in matrimonium, sentiendum; meam sententiam proposui Lib. 1. in Decal. cap. 3. §. 7. V. Mat. Sed hoc in editio. 2. Ven. ejusdem Decalogi.

7. Iam verò his in universoni dictis, ipsa verba, vel signa certò, vel dubiè significantia, hæc claritatis gratiâ in suas Classes distributas subscribamus.

Verba, quæ certò constituunt Sponsalia.

8. *Accipiam, vel ducam te, vel, v. g. Mariam, in meam, vel in Sponsam meam.*
9. *Promitto, me ducendum te, vel, Mariam in crastinum.*
10. *Accipiam, ducam te, vel Mariam.* Nam ex communi usu, subintelligitur, *in uxorem.*
11. *Deinceps, posthac, ex nunc te ducam, vel te accipiam in uxorem.*
12. *Non aliam, sed te ducam.*
13. *Promitto, vel, me obligo, vel, do tibi fidem meam, quod te ducam.*
14. *Sub fide mea te ducam.*
15. *Habeas me infidum, nisi te ducam.*
16. *Ego te accipio in uxorem.* Et altera respondeat, *Ego*

Pars III.

te accipiam in virum, constituunt sponsalia. Nam licet illud Sponsi *Accipio*, significet de præsentibus; unde videatur per hæc verba constitui Matrimonium; tamen illa expressio Sponsæ respondentis per futurum, ostendit, consensum esse de futuro; atque adeo constituuntur sponsalia, non verò Matrimonium.

Verba, quæ certò non constituunt sponsalia, sed potius Matrimonium.

17. *Accipio te in meam.*
18. *Habeo te in uxorem.*
19. *Providebo tibi, sicuti uxori.* Sed vide n. 28.
20. *Ex nunc reputo te uxorem, seu, in uxorem meam.*
21. *Ex nunc, vel, semper, omnibus diebus vita mea, vel, posthac, vel, ab hoc tempore habebis te, tenebo te pro uxore, tractabo te, providebo tibi, ut uxori. Posthac, vel, ex nunc eris mea.*

Prædictæ formulæ, exprimentes uxorem simili modo suum consensum, non constituunt sponsalia, nam constituunt Matrimonium, quia sic explicatur consensus de præsentibus. Cum autem in ultima ex prædictis non additur illud *ex nunc, posthac, vel, semper*, dubia res est, de qua mox num. 28.

22. *Volo te in uxorem: Volo te in virum.* Non constituunt sponsalia, sed Matrimonium, quia consensus est de præsentibus; Si autem dicatur *Volo te ducere in uxorem*, dubia res est, de qua num. 29.

23. Verba illa negativa: *Nunquam aliam à te ducam*, non inducunt sponsalia, nec Matrimonium, sed ad summum sic dicentes tenebuntur solum sub conditione, illam ducere, si aliquam ducere velint. Vide Sanchez, lib. 1. matr. disp. 19. n. 1. & Aversam q. 8. §. 3. V. Debet. Si dicatur *Nullam aliam ducam, nisi te*, mox n. 31. explicabo.

24. *Non aliam, nisi te ducam*, Matrimonium constituit non sponsalia, quia sic exprimitur consensus de præsentibus.

Verba, quæ sub dubio constituunt sponsalia, nisi major expressio addatur.

25. *Promitto, me desponsaturum te, vel Mariam.*
26. *Te desponsabo.*
27. *Tecum sponsalia contraham.* Hæc tria afferunt incerta sponsalia: est tamen probabilis ex Sanchez, loc. cit. d. 18. n. 13. sponsalia non afferre, sunt enim solum promissio de sponsalibus contrahendis.
28. *Habebo, tenebo te, ut uxorem, providebo tibi, ut uxori*, dubia sunt formulæ, an scilicet Matrimonium, an solum sponsalia constituent, quando non additur aliqua ex illis particulis dictis num. 21. *ex nunc, semper, &c.* Nihilominus Sanchez, loc. cit. d. 18. & Hurt. d. 1. de matr. disp. 13. citans Coninch. aiunt, probabilis esse, quod sine illis particulis constituent sponsalia, quia ex se hæc verba respiciunt futurum. Rectè ex se (aiunt) nam constituent Matrimonium, si consuetudo loci, vel tractatus antecedens de Matrimonio, vel quid simile efficiat, ut ea verba significant consensum de præsentibus, quæ consideratio semper in hac materia adhibenda est, ut universoni innui num. 1. 2. & 3. Ex quo conciliatur, quod diximus n. 19. de illa formula (*providebo tibi, ut uxori*) & quod hic dicimus de eadem; hic enim, ut probabilis asserimus per eam ex se constitui sponsalia: ibi autem diximus constitui Matrimonium, sed intelligendum est non ex se, sed vel ex circumstantiis, vel ex usu regionis ad similitudinem ejus, quod n. 1. attulimus de ea Indorum formula, quamvis per verbum futurum, *Sepe liam te, &c.* Illa item formula; *mea eris, dubia est*; Siquidem sensus potest esse, *mea eris uxor*, vel *mea eris Sponsa*. Sed mihi quidem longè probabilis est per eam constitui sponsalia, quia id notat illud futurum, (*eris*) quod tamen contrahi ad præsens, unde, & tunc constitui Matrimonium si addatur *ex nunc, posthac, &c.* diximus eodem num. 21. & idem, si similia addantur ibidem diximus, de illis aliis formulis, *habebis te, tenebo te, pro uxore, &c.*
29. *Volo, vel placet infinito adjunctum, sic, volo, vel placet contrahere tecum, ducere, accipere te in uxorem: pari modo*

modo volo te habere, te genere in uxorem, dubia sunt verba. Constitunt sponsalia ex Sanchez, l. c. quia ex se hæc verba satis verificantur, si ea proferens nolit nunc, illam esse suam, sed tempore futuro; Verum ab Hurt. l. c. hæc putantur verba, satis æquiuoca, quia possunt significare merum, dumtaxat desiderium promittendi, atque adeo iudex qui intentionem, sic loquentium, non nescit, debet pronuntiare (ait Hurtadus) per hæc verba, nec Matrimonium, nec sponsalia fuisse constituta. Lege etiam Delugo, l. 3. Respons. mor. d. 16. n. 47. & 48.

30. Accipio te in meam ex crastino, seu in crastinum, non sponsalia, sed Matrimonium constituere, docet Hurtad. loco citato, quia sensus est, nunc volo, seu consensio ut cras sis mea: consensus ergo est, inquit, de presenti, licet executio debeat esse cras. Ad l. c. ait, constituere sponsalia, quia ratione illius additi (ex crastino & c.) promissio est de futuro. Incerta igitur res hæc apparet mihi.

31. Nullam aliam ducam, vel ducam nisi te, vel prater te, vel quam te, nec sponsalia constituere, nec Matrimonium putant Sanchez, ibid. num. 5. 8. & 10. & Pontius lib. 2. marr. c. 10. Rem esse dubiam dicit Averl. q. 8. marr. sect. 3. V. Debet. Distinguit autem Hurt. l. c. diff. 13. num. 57. Si enim dicatur ducam: constituitur (ait) Matrimonium, si ducam, constituuntur sponsalia. Huic postremo adhæreo, quia per illud, ducam, consensus præsens exprimitur; per illud, ducam, exprimitur futurus; nam propterea num. 11. hanc posteriorem numeravi inter formas constituentes sponsalia, & illam priorem n. 14. recensui inter constituentes matrimonium.

Signa, quæ Sponsalia constituunt.

32. Porrigere, & tangere sibi manus in signum fidei, & promissionis, quam sibi dant Sponsi de futuris Nuptiis.

33. Immissio annuli in digitum, ad idem significandum.

34. Missio, & acceptatio munerum juxta morem Sponsorum, præcedente tractatu de matrimonio.

Ex his vides non solum prædicta signa sola, sed nec ipsam copulam solum, constituere sponsalia, nisi supponatur tractatio de Nuptiis, vel quid simile, secus enim prædicta præstari possens animo fornicatio.

35. Taciturnitas filii præsentis, quando parentes, Tutores, vel curam illius loco Parentum gerentes Matrimonium ipsi promittunt, parit sponsalia. Parentes, inquam, Tutores & c. non vero extranei, nam non assentior Pontio lib. 2. cap. 14. n. 7. assentior, & Dianæ p. 3. r. 4. resol. 370. iudicanti esse probabile, constitui sponsalia, etiam si extranei sint, qui promittunt, non assentior, inquam, quia extranei carent auctoritate exprimendi aliorum consensum, & Taciturnitas tunc dicti filii non præsumitur rationabiliter esse consensus, facile enim potest procedere ex eo, quod non curat ea, quæ dicti extranei ex se promittunt, cum non teneatur ipsis respondere.

36. Si filius absens, vel infans, postea fiat præsens, vel septennis, quando ab iisdem Parentibus ediscit promissionem pro ipso factam de ipsius Matrimonio, & ipse taceat, sponsalia item iniri. Ita Coninch. d. 2. dub. 3. num. 39. multo magis, si ratificet per verba, vel per cohabitationem, vel per oscula, & amplexus, vel per visitationem, vel per appellationem Sponsæ, vel per similia, sic enim est clara sponsalium, approbatio, quod etiam definitur in lute, C. vnic. de Spons. Impub. in 6.

§. IV. Non necessario aliis manifesta.

1. In hoc, inter alia multa, matrimonium differt à sponsalibus, quod post Tridentinum, Matrimonium invalidè iniri, nisi in eatur publicè, hoc est, coram Parocho, & Testibus, id, quod dicitur iniri Matrimonium in facie Ecclesiæ: at non, sic sponsalia; ad horum enim valorem satis est, si soli Sponsi inter se mutuam promissionem exhibeant. Quare sponsalia clandestina, & valida sunt, & nisi aliud mali immisce-

tur, licita, ut declaravit Sacra Congregatio apud luum, & Hurtadum, l. c. diff. 16. n. 63. Dicitur autem (ait Sacra Congregatio) quod sponsum sit coram Parocho, & Testibus, non debet iniri sponsalia.

2. Porro dubitabis: An Matrimonium ipsum clandestinum, quod est invalidum, ut Matrimonium, tamen valida sponsalia, & sic, qui, absente Parocho, Testibus, Matrimonium contraxit, obligetur coniugium contrahere, quasi tunc sponsalia contraxisset.

3. Respondeo. Vel agimus de Matrimonio dotali, no contracto ab Impuberibus, vel à Puberibus, utas acquiritur à viro, decimo quarto anno contracto à femina, duodecimo item completo.

4. De priore non est controversia. Sic enim docemus, Matrimonium clandestinum, ut etiam publicum, si contrahatur inter dictos Impuberes nullum, tum ratione impubertatis, quia tunc non sunt in Matrimonium: tum ratione clandestinitatis, quia Tridentinum, sess. 24. cap. 1. de marr. Matrimonium clandestinum irritum est & nullum: eodem modo contra Sanchez lib. 1. marrim. d. 21. n. 5. docemus omnes sponsum Matrimonium esse, in ratione sponsalium, validum inter Impuberes, qui clandestinè invalidum Matrimonium contraxerunt, tamen contraxerint vera sponsalia, resolutaverit impedimentum publicæ honestatis. Hoc est, quia ejusmodi Matrimonium obligare in sponsalia definitur Caput finale de Spons. Impuberibus & Coninch; §. Idem quoque eodem n. 6. & ratio de futuris, quia quando actus includitur in eo, quod sit, situm, let eo pacto, quo fit, valet meliori modo, quo patet. At sponsalia satis manifestè includuntur in eo contracto clandestino. Cum igitur ex alia parte Tridentinum nullum annullaverit Matrimonium clandestinum, potest Clandestina sponsalia, sequitur, ea esse valida. Etiam si prædicti expresse excluderint sponsalia, ut dicitur, Contrahimus Matrimonium, quod si matrimonium valet, volumus nos obligare ad sponsalia, tum tunc sponsalia inclusa nequaquam fuissent in illo clandestino matrimonio.

5. De posteriori celebris est, & valgeta querela de matrimonio clandestinum inter puberes, cum non valeat post Tridentinum; ut matrimonium, valet utriusque, ut sponsalia, sicuti modo diximus de clandestino inter puberes.

6. Negat Sanchez, l. c. diff. 20. eumque sequuntur Diana p. 3. trabit. 4. r. 238. Becanos, Navarr. dicitur, quod Averfam, loco mox citando, V. Si autem, Invenitur in Tridentini verbis. Ad sic, id est clandestinum, non dicitur eorum Sancta Synodus omnino inhabiles reddere. Si enim essent habiles (ait Sanchez) ad sponsalia, non dicitur omnino inhabiles. Confirmat, nam tunc solum, si non valet, ut agitur, valet meliori modo, quo patet, quando est defectus ex parte causæ efficientis, ut est in matrimonio Impuberum, quando est defectus ex parte efficientis, & formæ, ut est in casu nostro, in quo spon-

7. Præter citatos, hanc etiam sententiam Impuberibus, de marr. cap. 1. §. 7. citans pro eo 31. Dicitur addens, non posse hoc matrimonium, etiam si pariter fuerit, & etiam si accesserit postea copula, pariter est sponsalia, quia illud totum, quantum, quantum est actus nullus ex Tridentino; ex actu autem nullo, non procedere potest effectus.

8. Nihilominus Averl. q. 8. sect. 3. V. Si de iure, contra se Navarr. & præterea Cordubam, Coninch. Layman. Rebellum, (quibus adde alios apud Bossium, & alios) testes declarationem Sacre Congregationis) ait valere, ut sponsalia, æquè proflus ac valet in Impuberibus. Ratio potissima est, quia fundamentum, quo innititur est Sanchez, non videtur solidum; nam Tridentinum

De eo, qui septennium non complevit.

inhabiles omnino reddidit Fideles ad contrahendum matrimonium clandestinè, non verò sponsalia: scilicet non abstinuit vim obligationis per modum sponsalium imbibitam in matrimonio clandestino, sed valorem dumtaxat matrimonii de presenti. Ius ergo Tridentini resistit contractui clandestino, ut matrimonium est, non verò, ut est promissio sponsalium: Quare negandum est illud, quod assumit Sanch. in Confirmatione, nimirum, quod ex personarum, tunc sunt inhabiles ad sponsalia, & quod tunc desit forma data à Tridentino, Tridentinum enim solum eas personas reddidit inhabiles, & cum formam dedit, pro matrimonio tantum, non pro sponsalibus in eo contractu inhibitis.

9. Prior ex dictis sententiis videtur probabilior, quia, dum absolute loquitur Tridentinum, absolute nullum totum aut quoad omnes partes quomodocunque imbibitas refellit, nihilominus posteriori probabilitatem suam ne deuegemus.

10. Quod si clandestinè contrahentes habeant intentionem faciendi sponsalia, si non possint validum facere matrimonium, etiam Sanch. loc. c. n. 6. concedit, tunc fieri valida sponsalia, sed magis consequenter negat Bossius, l. c. quia sic contrahentes non promittunt sponsalia externis verbis, seu signis externis, sed solum interne, quod ex supra dictis ad validitatem non sufficit; verba enim illa clandestini Matrimonii, cum actum omnino nullum, ex sententia Sanchez, & ipsas Bossii, continent, videntur non posse intentionem promissionis sponsalium legitime significare.

§. V. Absoluta sponsalia, & non conditionata. Remissive.

De his agitur commodius cum de consensu ipsius contractus Matrimonii, Deo favente, infra Tr. 4. de Consensu c. 5. disputabimus.

CAPUT III.

Quis possit Sponsalia contrahere?

Hic solum duo difficultatem habent, Primo, an possit quis in quacunque ætate, Secundo, an possit quis impedimento aliquo laborans, validè inire sponsalia.

§. I. Ætas, quandomam, irritat sponsalia.

1. Questio potest esse Primo, de eo, qui septennium complevit, sed nondum est pubes. Secundo, de eo, qui illud non complevit.

De eo qui septennium complevit.

Dico Primo. Qui septennium complevit, quamvis nondum pubes, validè, & licitè sponsalia contrahit, si usus rationis est compos (nam impositus rationis etiam septennium maior, non est aptus ad sponsalia, ut supra vidimus.) Ita Sanctus Thomas, in 4. d. 27. q. 2. art. 2. omnesque fere Theologi, quidquid dicant Sylvest. V. Matr. sec. 4. §. 6. V. Sponsalia quæst. 3. alique perpauci, requirunt ad sponsalia eandem ætatem, quæ requiritur ad Matrimonium. Ratio nostre doctrinæ est, quia licet sit determinata ætas pro Matrimonio, pro quo iura requirunt pubertatem, scilicet duodecimum annum completum in femina; decimumquartum item completum in viro; tamen pro sponsalibus expresse conceditur sufficere, (C. Lit. & C. A. cessu. De desponsat. impub. & alibi) tum pro feminis, tum pro viris septennium completum. Hujus autem rei congruentia est; quia ad Matrimonium, quod ex se est indissolubile, maturiore opus est iudicio, quam ad sponsalia, quæ rescindi ex multis causis possunt.

2. Dico Secundo. Minor septennio carens usu rationis invalidè inire sponsalia. Patet id ex dictis supra, c. 2. §. 1. n. 2. & habetur in iur. C. unic. De Disp. impub. in 6.

3. Dico tamen Tertio. Idem Minor septennio, si usus rationis polleat; etiam si cum usu per miraculum receperisset, validè, & licitè contrahit sponsalia. Hoc dictum magis est controversum, quam præcedens; nam aliqui cum Averfa q. 8. matr. sec. 7. V. Dicendum tamen, requirunt, præter usum rationis, ætatem septennii completi. Aliqui apud Dianam, ut S. Th. l. c. ad Septimum, & apud eundem Averfam, Diana p. 3. tr. 4. resol. 274. præter dictum usum, requirunt ætatem, silem proximam septennio. Sed nos cum Sanch. lib. 1. matr. disp. 18. n. 14. Pontio, l. 12. c. 5. & Leandro de matr. d. 1. q. 28. alios citans, requirimus usum solum rationis; fatemur tamen propter aliquos Textus; quos prædicti Doctores inducunt, ipsorum sententiam esse probabilem. Ratio nostra potissima est, quia, quando ius sive concedit, sive præscribit pro sponsalibus septennium; Ideo præscribit; quia tunc præsumit in Sponsis usum rationis necessarium ad illa contrahenda: propterea sicut, ideo præscribit ætatem pubertatis pro Matrimonio; quia tunc præsumit potentiam ad generandum; Si ergo iam habetur sufficiens usus rationis ante septennium, sufficienter iura servabuntur, sicut i proportionaliter iura, quæ requirunt pubertatem pro Matrimonio sufficienter servantur etiam ante pubertatem, quando ante illam constat, quod malitia suppleat ætatem, ut cum communi docet idem Sanch. l. 7. matr. disp. 104. num. 5. & n. 15.

4. Illud est notandum cum eodem, lib. 1. matr. disp. 16. num. 10. ante septennium non esse sponsalia, nisi appareat, & in foro externo, nisi probetur Sponsos esse compotes usus rationis, sed, post septennium completum, esse sponsalia; nisi appareat, seu probetur eos rationis non esse capaces. Ratio est, quia post septennium præsumitur usus rationis; antea vero præsumitur carentia usus rationis.

5. Dixi, validè & licitè; Et quidem, quod validè, iam probatum est, quod verò etiam licitè, probatur quia, si ex una parte ea sunt valida, ut vidimus; cum ex alia parte nullum ius sit in contrarium, non est, unde oriri debeat culpa, sive venialis, sive mortalis: & certè licet à Pontio lib. 7. matr. c. 65. n. 3. putetur iure Matrimonium ante pubertatem esse mortale, quod negat Sanchez lib. 1. matr. d. 17. n. 5. & 6. (& intellige, quando inire exercendum post pubertatem) tamen utique conveniunt, non esse peccatum sponsalia contrahere, ante septennium. Consonat in utroque dicto Leander loc. c. quæst. 29. & quæst. 30.

6. Dices, Qui pollet ratione sponsalia celebrat ante septennium, imo etiam post, sed ante pubertatem, potest deinde statim, ac pubertatem attigerit ex sua mera voluntate, illa dissolvere, ut mox dicemus, & docet Sanch. lib. 1. disp. 51. n. 9. & 14. ergo videtur illicitum esse, ea tunc contrahere. Probatur consequentia, quia Sponsis conceduntur ex probabili sententia oscula, & amplexus; at illicitum videtur, ipsis hæc concedi propter sponsalia, & deinde eisdem liberè eadem sponsalia posse dissolvere.

7. Respondeo cum Averfa, q. 8. matr. sec. 7. §. 5. Ad Textum vero, etiam ex voluntate utriusque possunt rescindi sponsalia inita inter puberes, ut infra videbimus, & tamen his eadem oscula, & amplexus conceduntur. Ergo argumentum hoc ab omnibus est dissolvendum. Dissolvi autem facile potest, quia inconveniens non est, ius osculandi tandiu durare, quandiu durant sponsalia, quibus rescissis, deperdatur, & Ius: Sicuti durante contractu, v.g. census, adest ius in Creditore exigendi pensionem, quo tamen rescisso, & Ius exigendi rescinditur.